

A Szentély és a szombat – kétféle munka

Ezekben a hetekben sokat olvasunk a Tórából a pusztai Szentély [Miskán] építésének munkálatairól. Héberül: *melech et há miskán*.

A héberben kétféle szót is használunk a munkára. Az egyik, ami ebben a kifejezésben áll: *meláchá*. A másik – mely szintén gyakran előfordul a Szentély kapcsán – az ávodá. Így jelöli ugyanis a Tóra a Szentélyben történő áldozati szolgálatot, melyet a kohénok végeznek.

A héber szavaknak ún. gyökbetűi vannak. A *meláchá* szó gyökbetűi: mem, lamed, alef, káf. Csupán egyetlen gyökbetűben tér el a *király* [*melech*] szó gyökbetűitől: mem, lamed, káf.

A Miskán, a pusztai Szentély lényege és célja, hogy az Örökkévaló a földre helyezze a jelenlétét, melyet a Bölcsék *királyságnak* [*málchut*] is szoktak nevezni:

„Építsenek nekem Szentélyt, hogy közöttük lakhassak.” (Mózes 2., 25:8)

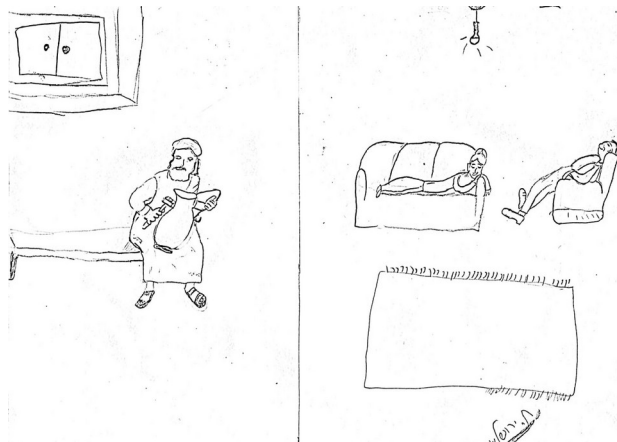
Így a *meláchá* [*munka*] az, ami előkészíti a *málchutot* [*királyságot*].

Talán még pontosabb, ha magyarul „munkálat”-nak nevezzük. Hiszen ez az, ami előkészíti a Szentélyt. Amikor pedig elkészül, akkor nincsen benne többé *meláchá*, csak *ávodá*, vagyis *szolgálat*.

A Tóra megparancsolja, hogy szombaton pihenjünk meg:

„Hat napon át végezz munkát [*meláchá*], és a hetedik nap szent legyen nektek, szombatok szombatja az Örökkévalónak.” (Mózes 2., 35:2)

Láthatjuk ebből, hogy szombaton éppen az a fajta munka a tilos, ami a Szentély épülését előkészíti (szemben az *ávodával*, ami a meglévő Szentélyben történik).

Farnadi-Jerusalimi Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Persze nem biztos, hogy a mi hat napon át végzett munkánk ugyanolyan szent, mint a Szentély építése. Az azonban kiderül, hogy a hat napos munkánk célja a felkészülés. Szombaton azonban nincs mire készülnünk. Ezért is nevezik Bölcseink a szombatot úgy, hogy „olyan, mint az eljövendő világ” [*mé-én olám hábá*] (*Beráchet* 57b).

Azok az emberek, akik csak ritkán tesznek fel mély kérdéseket saját maguknak, könnyen beleeshetnek ebbe a hibába: életük nagy részét kitöltik a munkával.

Készülődnek, de igazából maguk sem tudják, hogy mire. Ha kérdéseket tennénk fel nekik, azt mondanánk, hogy „kell a megélhetésre”, ami bizonyosan részben igaz is, de korántsem magyarázza meg erőfeszítéseik és életvitelük minden részletét.

Aki nem tartja a szombatot, az nem tapasztalhatja meg, hogy milyen az a létezés, amikor nem készülünk, csak egyszerűen vagyunk.

Ebben a létezésben egyrészt alkalmunk nyílik arra, hogy letisztultabb és nyugodtabb szemszögből tekinthessünk életünkre és céljainkra. Másrészt, ha *munkát [meláchá]* nem is, de *ávodát [szolgálatot]* végezhetünk.

De mi is az az *ávodá*? Gyökbetűi megegyeznek az *eved [szolga]* szóval. A szolga állandóan készenlétben van, hogy elvégezze azt, amit az ura kér tőle.

Első látásra nem könnyű értelmezni azt, hogy hogyan lehetséges egyáltalán az Örökkévalót szolgálni? Hiszen neki mindene megvan: nincsen semmire szüksége, és mi nem tudunk adni semmit Őneki.

Sokkal könnyebben értelmezhető a szolgálat az ember részéről: állandó készenlétben van, és éberem igyekszik figyelni, hogy mi az, amiben még tud fejlődni, szellemileg épülni. Mert ezzel szolgálja az Örökkévalót, ha közelebb kerül Hozzá. Ez pedig állandó, és nincsen vége. Az Örökkévaló ugyanis végtelen, és az ember számára tartalmas cél az, hogy igyekezzon közeledni Őhozzá.

IDŐSZAKOK

Ádár hónap – A jót tevés öröme

„Amikor kezdődik Ádár hónap, sokasodik az öröm.” (*Táánit* 29a)

A legegyszerűbb magyarázat szerint az öröm oka Purim ünnepe, ami Ádár hónapban van. Az idén azonban – mint minden szökőévben – két Ádár hónap van. Felmerül a kérdés, hogy vajon van-e más magyarázat?

Maga a Tóra az Ádárt követő Niszán hónaphoz köti a Pészachot:

„Ma jöttetek ki, a kalászerés hónapjában.” (*Mózes* 2., 13:4)

Eszerint Pészachot, ami a szabadság ünnepe, csak tavasszal lehet ünnepelni, mivel a tavaszhoz a szabadság erősen hozzákapcsolódik.

Ha ez így van, akkor az azt megelőző Ádár hónap felkészülést jelent erre a tavaszra. Ilyenkor minden megváltozik körülöttünk, és ez a természeti jelenség minket is arra ösztönöz, hogy „nyíljunk meg”, és igazítsuk újra a cselekedeteinket a képességeinkhez.

Voltaképpen mi az öröm igazi forrása? Az, hogy nekünk jó, vagy az, hogy mi teszünk jót?

A minap biciklivel jöttem a Dohány utcán kifelé, és szembejött a forgalommal egy elektromos roller. Megfigyeltem, hogy nagyon szigorúan nézett, semmi öröm nem volt az arcán. Egyáltalán nem látszott rajta, hogy örömét lelte volna abban, hogy milyen gyorsan haladhat, milyen fantasztikus technológiát használhat, vagy hogy mennyi idő spórol a „trükkjével”.

Mély üzenet rejlik ebben az egyszerű emberi viselkedésben.

Az ember lelke érzi azt, ha nem a jó úton halad, és fáj neki. Nem hagyja örülni.

Így tanítják Bölcsseink a *Pirké Ávotban* [*Atyák tanításai*], amikor arról a 48 útról írnak, amivel a Tórát meg lehet szerezni (6:6). Az egyik út az *ohév et hácedákot* [*szereti a helyeset*]. Az okoz jó érzést neki, ha a jót csinálhatja. Nem érez kellemetlenséget amiatt, ha a kötelezettségeit kell teljesítenie.

Salamon király így ír erről:

„Az ember bölcsessége megvilágosítja az arcát.” (*Prédikátor 8:1*)¹

TÓRATANULÁS

Esszencializmus és a Tóra útjai

„*Rabbi Jehosúa ben Lévi mondta: mindenki, aki kiértékeli az útjait, kiérdemli és meglátja a Szent, Áldott Ő segítségét, ahogyan írva van: 'aki az útjaival figyelmes [szom], megmutatom neki az Örökkévaló segítségét'.*

Ne úgy olvasd, hogy figyelmes [szom], hanem úgy, hogy kiértékeli [som].” (Moéd Kátán 5a, Zsoltárok 50:23 alapján)

Bölcsseink arra tanítanak minket, hogy fordítsunk különleges figyelmet az „útjainkra”. Ez az, amit héberül úgy nevezünk, hogy *derech*, másképpen fogalmazva „mód”, az a mód, ahogyan élünk, tanulunk. Ebből ugyanis sok minden egyéb következik.

Ezen belül is különösen fontos a *derech hálimud*, azaz a „tanulás útja, módja”, az a megközelítés, ahogyan a Tórát tanulmányozzuk.

Hála a Teremtőnek, az elmúlt több ezer év során számos nagy Tóratudós élt és alkotott, és gazdagította számunkra a Tóra megértését. Mindenki a maga módszerével és a saját

lelke szerint közelítette meg ugyanazokat a szent szövegeket.

Mindnyájunktól ezt várja a Teremtő, ahogyan Bölcsseink tanítják:

„*Rává mondta: mindig tanulja az ember a Tórát olyan helyen [módon], ahogyan a szíve kívánja, ahogyan írva van: 'mert az Örökkévaló Tórájában van a kívánsága'.*

Eredetileg a Szent, Áldott Ő nevén nevezte-tik, végül pedig a saját nevén, ahogyan írva van: 'és a Tórájában fáradozik nappal és éjjel'.” (Ávodá Zará 19a, Zsoltárok 1:2 alapján)

Vagyis: az a helyes, ha megtaláljuk, hogy mire „rezonál” a lelkünk, milyen tanulási módszert érzünk otthonosnak a magunk számára.

A Tóra isteni bölcsesség, és eléggé tág ahhoz, hogy mindenféle ember megtalálja benne a saját útját.

¹ A cikk folytatása olvasható az Orti.hu oldalon.

Ebben az útkeresésben segít az, ha mások útját megfigyeli az ember, és azokhoz képest megtanul jól tájékozódni a Tóra „térképén”. Ehhez segítségként szeretnék egy kis bepillantást mutatni abba, amiről én személyesen azt gondolom, hogy a magam számára ideális tanulási mód.

Egyetlen szóban megfogalmazva: esszenzializmus. Mivel a Tóra sokszor „a bölcsesség nagy tengeréhez” hasonlít, melyben az ember könnyen elveszhet, ezért fontos, hogy igyekezzünk minél hamarabb megtalálni a „kapaszkodót”, az adott szöveg esszenciáját, lényegét.

Ezt a kapaszkodót pedig úgy tudjuk a legkönnyebben megtalálni, ha a szöveg egészére igyekezzünk madártávlatból rápillantani, és átfogó témát keresni benne.

Egy példa az előző hetiszakaszról: a Tóra részletesen leírja a Szentély berendezési tárgyait: a frigyládát, a menórát, az asztalt, az oltárt, stb. De vajon tudunk-e közöttük „rendet csinálni”, átfogó, ismétlődő mintázatot felfedezni bennük?

A tapasztalat az, hogy az esetek nagy részében könnyű felfedezni egy ilyen mintát, ha egy külön papírra leírjuk és listaszerűen áttekintjük az elemeket.

Maga a teljes hetiszakasz természetesen két részre osztható. Az első rész a belső

tárgyakkal foglalkozik (pl. frigyláda, menóra), a második a nagy alkotóelemekkel (pl. deszkák, leplek).

Azonban a két tér elemei egymásnak is megfeleltethetőek, hasonló rendezési elv alapján. Például: a menóra lényege, hogy a fényét kifelé sugározza. Hasonlóan, az udvar [*chácér*] lényege a külseje (kiterjedése).

Eszerint három kategóriát állapíthatunk meg, mind a külső, mind a belső térben, melyet az alábbi táblázatban foglalhatunk össze:

	Belső	Külső
<i>Belseje</i>	Áron (frigyláda)	Miskán (sátor leplei)
<i>Külseje</i>	Menorá (gyertyatartó)	Chácér (udvar)
<i>Teteje</i>	Sulchán (asztal)	Mizbéách (oltár)

Ennek a megközelítésnek az előnye, hogy a Tóra nagyobb részeit is könnyebben áttekinthetővé teszi.

Közös, online tanulásaink során hasonló módszert használunk az imakönyv mélyebb megértésére. A reggeli ima bevezető zsoltárain haladunk végig [*Pszuké dezimrá*], és az ismétlődő témákat kiemelve bontjuk több részre a szöveget. **Tanulásainkon minden érdeklődőt szeretettel várunk!**

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 17:00-ig.

Szombat kimenetele: 18:07.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:15-ig.

Sábát sálom! Gut sábesz!